

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

శ్రీకూరనాథశ్రీవత్సచిహ్నామిశ్ర విరచితః

॥ అతిమానుషస్తవః ॥

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

---

*This was typeset using L^AT_EX, Itrans, and the **Tikkana** font.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ అతిమానుషస్తవః ॥

శ్రీవత్సచిహ్నమిశ్రేభ్యో నమ ఉక్తిమధీమహే ।

యదుక్తయస్త్రయీకంఠే యాంతి మంగళ సూత్రతాం ॥

అతిమానుషశీలవృత్తవేదైః అతివృత్తామరవిక్రమప్రతాపైః ।

అతిలంఘితసర్వలోకసామ్యం వరయే వైష్ణవవైభవావతారం ॥ 1 ॥

శ్రేయః కిరంతు కిరణాశ్చరణారవింద-

నిష్యందమానమకరందరసౌఘదేశ్యాః ।

తజ్జాః శ్రుతేర్మధున ఉత్స ఇతి ప్రతీతాః

మంగళ్యరంగనిలయస్య పరస్య ధామ్నః ॥ 2 ॥

శ్రీమత్పరాంకుశమునీంద్రమనోనివాసాత్

తజ్జానురాగరసమజ్జనం అంజసాఽఽప్య ।

అద్యాప్యనారత తదుత్థితరాగయోగం

శ్రీరంగరాజచరణాంబుజం ఉన్నయామః ॥ 3 ॥

వజ్రధ్వజాంకుశసుధాకలశాతపత్ర-

పంకేరుహాంకపరికర్మపరీతమంతః ।

ఆపాదపంకజవిశ్వంఖలదీప్రమాలేః

శ్రీరంగిణశ్చరణయోర్యుగం ఆశ్రయామః ॥ 4 ॥

శ్రీరంగరాజచరణౌ ప్రణమో యయోః ఖలు

ఏకస్త్రివిక్రమవిధౌ వసుధామశేషాం ।

వ్యక్రంస్త సాచలకులామపి విప్రకీర్ణ-

స్థూలావలగ్నసికతామివ నిర్నతోచ్ఛం ॥ 5 ॥

జ్ఞానం బలం విపులమీశనవీర్యశక్తి-
 తేజాంసి చ త్రియుగభూయముపాగతాని |
 పూర్ణాని షట్ చ పరిగృహ్య భవంశ్చతుర్థా
 భక్తం జనం త్వమనుజగ్రహిథానురాగాత్ || 6 ||

ఏకాంతమంగళగుణాస్పదం అస్తహేయం
 నిత్యం పదం తవ యతస్తత ఏవ దేవ |
 ఆమ్నాయతే తదిహ విశ్వవిరూపరూపం
 తేనైవ నన్విదం అశబ్దం అరూపం ఆహుః || 7 ||

శబ్దాది హేయం ఇహ గోచర ఇంద్రియాణాం
 తత్ప్రత్యనీకవిభవస్త్వం అతీంద్రియోఽసి |
 తేనైవ తే న బత దర్శనమస్తి కించిద్
 వాచో ధియశ్చ తత ఏవ న గోచరోఽసి || 8 ||

ఏవం స్థితే త్వదుపసంశ్రయణాభ్యుపాయో
 మానేన కేనచిదలప్యత నోపలబ్ధం |
 నో చేద్ అమర్త్యమనుజాదిషు యోనిషు త్వం
 ఇచ్ఛావిహారవిధినా సమవాతరిష్యః || 9 ||

శీలః క ఏష తవ హంత! దయైకసింధో!
 క్షుద్రే పృథగ్జనపదే జగదండమధ్యే |
 క్షోదీయసోఽపి హి జనస్య కృతే కృతీ త్వం
 అత్రావతీర్య నను లోచనగోచరోఽభూః || 10 ||

యం పాతకాత్ సుమహతోఽప్యదధారయస్త్వం
 త్వత్పాదవారిపరిపూతశిరాశ్చ యోఽభూత్ |
 తం వందసే కిల తతశ్చ వరం వృణీషే!
 క్రీడావిధిర్భత విలక్షణలక్షణస్తే || 11 ||

క్రీడావిధేః పరికరస్తవ యా తు మాయా
 సా మోహినీ న కతమస్య తు హంత జంతోః |
 హై! మర్త్యసింహవపుషస్తవ తేజసోఽంశే
 శంభుర్భవన్ హి శరభః శలభో బభూవ || 12 ||

యస్యాత్మతాం త్రిపురభంగవిధావధాస్తవం
 త్వచ్ఛక్తితేజితశరో విజయీ చ యోఽభూత్ |
 దక్షక్రతౌ తు కిల తేన వినిర్జితస్తవం
 యుక్తో విధేయవిషయేషు హి కామచారః || 13 ||

ముగ్ధః శిశుః వటదలే శయితోఽతి తన్వా
 తన్వా జగంతి బిభృషే సవికాసమేవ |
 ఐశీమిమాం తు తవ శక్తిమతర్కితవ్యాం
 అవ్యాజతః ప్రథయసే కిమిహోవత్తిర్ణః || 14 ||

బ్రహ్మేశమధ్యగణనా గణనాఽర్కపంక్తౌ
 ఇంద్రానుజత్వం అదితేస్తనయత్వయోగాత్ |
 ఇక్షాకువంశ యదువంశజనిశ్చ హంత!
 శ్లాఘ్యాన్యమూన్యనుపమస్య పరస్య ధామ్నాః || 15 ||

త్వన్నిర్మితా జరరగా చ తవ త్రిలోకీ
 కిం భిక్షణాదియమృతే భవతా దురాపా |
 మధ్యే కదా తు న విచక్రమిషే జగచ్ఛేత్
 త్వద్విక్రమైః కథమివ శ్రుతిరంచితా స్యాత్ || 16 ||

ఏతత్ కథం కథయ యన్మథితస్తవయాఽసౌ
 హిత్వా స్వభావనియమం ప్రథితం త్రిలోక్యాం |
 అశ్వాప్సరోవిషసుధావిధుపారిజాత
 లక్ష్మ్యత్మనా పరిణతో జలధిర్బభూవ || 17 ||

పృచ్ఛామి కించన యదా కిల రాఘవత్వే
 మాయామృగస్య వశగో మనుజత్వమౌర్ధ్వతే |
 సీతావియోగవివశో న చ తద్గతిజ్ఞః
 ప్రాదాస్తదా పరగతిం హి కథం ఖగాయ || 18 ||

అక్షుణ్ణయోగపథం అగ్ర్యహతం జటాయుం
 తిర్యంచమేవ బత మోక్షపథే నియోక్తుం |
 శక్నోషి వేత్సి చ యదా స తదా కథం త్వం
 దేవీమవాప్తుమనలం వ్యథితో విచిన్వే || 19 ||

సాలాఽ హి సప్త సగిరీఽ సరసాతలాఽ యాఽ
 ఏకేషుమందజవతో నిరపత్రయస్త్యం |
 తేష్యేకవివ్యథనఖిన్నకపిప్రణున్నం
 శాఖామృగం మృగయసే స్మ కథం సహాయం || 20 ||

దాసః సఖా సమభవత్ తవ యః కపింద్రః
 తద్విద్విషం కపిం అమర్షవశాత్ జిఘాంసుః |
 త్వత్స్నేహవిక్లవధియం తమిమం కపింద్రం
 విస్రంభయఽ సపది సాలగిరీఽ అవిధ్యః || 21 ||

యద్వా మృగం మృగయువద్ మృగయాపదేశాత్
 ఛన్నో జఘంథ న తు శత్రువదాభిముఖ్యాత్ |
 తద్ యుక్తమేవ తవ రాఘవవంశజస్య
 తిర్యక్తు నైవ హి విపక్షతయోపచారః || 22 ||

మానుష్యకాచరితమాచరితుం ప్రవృత్తో
 దేవాతిగం చరితమంగ! కిమంగ్యకార్షీ |
 యత్ సాగరే బత బబంధిథ నాథ! సేతుం
 శైలైః ప్లవంగమసమింగితసంప్రణున్నైః || 23 ||

యో విక్రమేణ మనుజత్వవిభూషణేన
 దేవం వరం వరుణరాజం అజ! వ్యజేష్టాః।
 కృత్వోపదాం దశరథం విధిరుద్రముఖ్యైః
 దేవైః స్తుతశ్చ స కిలేంద్రజితా జితోఽసి॥24॥

అబ్ధిం న తేరిథ జగేథ న రాక్షసేంద్రం
 నైవాస్య జజ్ఞిథ యదా చ బలాబలం త్వం।
 నిస్సంశయః సపది తస్య పదేఽభ్యషించః
 తస్యానుజం కథమిదం హి విభీషణం చ॥25॥

త్వం దక్షిణస్య నివసన్ ఉదధేస్తటేఽపి
 దూరాంతరోత్తరపయోధిమహాంతరీపే।
 దైత్యాన్ నిజైకశరపారణయన్ కిమేతాం
 లంకాం స్థితోఽత్ర కురుషే న కిల స్మ భస్మ॥26॥

యత్ తాదృశాగసమరిం రఘువీర వీక్ష్య
 విశ్రమ్యతాం ఇతి ముమోచిథ ముగ్ధమాజౌ।
 కోఽయం గుణః కతరకోటిగతః కియాన్ వా
 కస్య స్తుతేః పదమహో బహు కస్య భూమిః॥27॥

ఏతేన పై సువిదితోఽభవదింద్రశత్రోః
 మాయాస్త్రబంధననిబంధనజో విమోహాః।
 యల్లక్ష్మణస్తద్దనుజో రిపుశక్తిముగ్ధః
 శత్రోర్గురుః హనుమతస్తు లఘుత్వమాప॥28॥

హా హాంత హాంత భవతశ్చరణారవింద-
 ద్వందం కదా ను విషయాభవితా మమాక్షోః।
 యోఽహం నిరర్గళవినిర్గళదంధకారైః
 వృక్షైస్తృణైశ్చ సులభం సమయం వ్యతీతః॥29॥

వంశం రఘూరనుజిఘ్నక్షురిహోవతీర్ణః
 దివ్యైర్వవర్షిథ తథాఽత్ర భవద్గుణౌషైః |
 త్వత్సన్నిధిప్రభవశైత్యజుషో యథా హీ
 వృక్షాశ్చ తాంతిమభజంత భవద్వియోగే || 30 ||

యే ధర్మమాచరితుం అభ్యసితుం చ యోగం
 బోద్ధుం చ కించన న జాత్వధికారభాజః |
 తేఽపి త్వదాచరితభూతలబంధగంధాద్
 బంధాతిగాః పరగతిం గమితాస్తృణాద్యాః || 31 ||

తాదృగ్గుణో నను బభూవిథ రాఘవత్వే
 యస్తావకం చరితమన్వహం అన్వభుంక్త |
 సోఽత్రైవ హంత! హనుమాన్ పరమాం విముక్తిం
 బుద్ధ్వాఽవధూయ చరితం తవ సేవతేఽసౌ || 32 ||

యస్త్వం కృతాగసమపి ప్రణతిప్రసక్తం
 తం వాయసం పరమయా కృపయాఽక్షమిష్టాః |
 తేనైవ మాదృశజనస్య మహోగసోఽపి
 యుక్తం సమాశ్వసనం ఇత్యుపధారయామి || 33 ||

సా పూతనా శకటం అర్జునయోశ్చ యుగ్మం
 బాలోఽచితాన్యపరచేష్టితవిష్ఫులింగే |
 యస్యాలభంత శలభత్వమహో! నిగూఢః
 స త్వం వ్రజే వవృధిషే కిల కంసభీత్యా || 34 ||

పశ్యత్సు సూరిషు సదా పరమం పదం తే
 దేవ్యా శ్రియా సహ వసన్ పరయా విభూత్యా |
 యోగేన యోగనిరతైః పరిమృగ్యమాణః
 కిం త్వం వ్రజేషు నవనీతమహో! వ్యముష్ణాః || 35 ||

యం దుర్గ్రహం సుమనసో మనసాఽపి నిత్యం
 బంధచ్ఛిదం పరమమీశముదాహరంతి।
 దామ్నా నిబద్ధ ఇతి శుశ్రుమ తం భవంతం
 నాలం బభూవిథ బత శ్లథనాయ తస్య॥36॥

ఐశం హి శైశవమపి వ్యతివేలఖేలం
 యత్ పూతనా శకటం అర్జునయోశ్చ యుగ్మం।
 బాల్యోచితాన్యపరసాచివిచేష్టితేన
 హంతాలభంత శలభాయితమోజసన్తే॥37॥

సత్యేవ గవ్యనివహే నిజధామ్ని భూమ్నా
 పర్యంతసద్మసు కిమర్థం అచూచురస్తవం।
 ముష్ణ చ కిం వ్యజఘటో ఘటశేషమగ్రే
 గోపీజనస్య పరిహాసపదం కిమాసీః॥38॥

యన్నామ నాథ! నవనీతం అచూచురస్తవం
 తచ్చాదనాయ యది తే మతిరావిరాసీత్।
 కిం ముగ్ధ! దిగ్ధమమునా కరపల్లవం తే
 గాత్రే ప్రమృజ్య నిరగాః కిల నిర్విశంకః॥39॥

త్వామన్యగోపగృహగవ్యముషం యశోదా
 గుర్వీ త్వదీయమవమానమమృష్యమాణా।
 ప్రేష్టాఽథ దామపరిణామజషా బబంధ
 తాదృక్ న తే చరితం ఆర్యజనాః సహంతే॥40॥

మాత్రా యది త్వమసి దామని సన్నిబద్ధః
 తచ్చాచ్రవిణాం ఉదితచాక్షుష నిర్ఘ్రాణాం।
 బధ్నాసి హంత హృదయం భగవన్! కుతస్తత్
 సర్వో హి వశ్యవిషయే వివృణోతి వీర్యం॥41॥

కాంతాలకాంతమమలం కమలాయతాక్షం
 ఉద్భ్రావిలాసం ఉదితస్మితం ఉన్నసం చ |
 వక్త్రం వహన్ పరమ! గోపగృహేషు కిం త్వం
 గోపీమనాంసి నవనీతముతాభ్యమోషీః || 42 ||

సర్వం గుణాయ గుణినాం ఇతి సత్యమేతత్
 యత్ ఖల్విహేతరజనే మలినత్వహేతుః |
 యద్ గోపవేషవినివేషణముత్తమం తే
 గోపాలనం చ గణయంతి గుణం గుణేషు || 43 ||

గోపాలపోతకతయా నిభృతం ధరిత్రీం
 ఆవస్తుకామ ఇవ సన్నపి బాల్యలౌల్యాత్ |
 ఐంద్రం నిహత్య మహం ఆద్రీమథో దధానః
 కిం తస్థిషే సురగణాయ నవాసవాయ || 44 ||

వేణుక్వణప్రణయిని త్వయి లోకనాథ!
 బృందావనం చరణసంచరణైః పునానే |
 భావాస్తదా వనభువః కిల కీదృశస్తే
 త్వద్గీతసిక్తసికతాసు వసుంధరాసు || 45 ||

ధన్వైః శ్రుతం తదిహ తావకరాసకాలే
 గీతేన యేన హి శిలాః సలిలాంబభూవుః |
 పంచాపి కించ పరివృత్తగుణాని భూతాని
 ఉర్వీకృశానుమరుదంబరశంబరాణి || 46 ||

తేభ్యః కృతీ న కిల కశ్చిదిహోస్తి యే వై
 రాసోత్సవోత్సుకధియస్తవ కాననాంతే |
 వేణుస్వనస్రుత రసౌఘపరిప్లుతాంతే
 స్వే సృక్వణీ రసనయా లిలిహుర్భుజంగాః || 47 ||

అంభోదనీలం అరవిందదళాయతాక్షం
 పింఛావతంసం ఉరరీకృతవేణుపాణిం |
 త్వాం గోపవేషపరికర్మితకాయకాంతిం
 ధన్యాస్తదా దదృశురున్మథితాన్యభావాః || 48 ||

గోవర్ధనో గిరివరో యమునా నదీ సా
 బృదావనం చ మథురా చ పురీ పురాణీ |
 అద్యాపి హంత! సులభాః కృతినాం జనానాం
 ఏతే భవచ్ఛరణచారజుషః ప్రదేశాః || 49 ||

బృందావనే స్థిరచరాత్మకకీటదూర్వా-
 పర్యంతజంతునిచయే బత యే తదానీం |
 నైవాలభామహి జనిం హతకాస్త ఏతే
 పాపాః పదం తవ కదా పునరాశ్రయామః || 50 ||

హా జన్మ తాసు సికతాసు మయా న లబ్ధం
 రాసే త్వయా విరహితాః కిల గోపకన్యాః |
 యాస్తావకీనపదపంక్తిజుషోఽజుషంత
 నిక్షిప్య తత్ర నిజమంగమనంగతప్తం || 51 ||

ఆచిన్వతః కుసుమమంఘ్రిసరోరుహం తే
 యే భేజిరే బత! వనస్పతయో లతా వా |
 అద్యాపి తత్కులభువః కులదైవతం మే
 బృందావనం మమ ధియం చ సనాథయంతి || 52 ||

యత్ త్వత్ప్రియం తదిహ పుణ్యం అపుణ్యమన్యత్
 నాన్యత్ తయోర్భవతి లక్షణమత్ర జాతు |
 ధూర్తాయితం తవ హి యత్ కిల రాసగోష్ఠ్యాం
 తత్కీర్తనం పరమపావనం ఆమనంతి || 53 ||

యా కంసముఖ్యన్యపకీటనిబర్హణోత్థా
 సా నిర్జితత్రిజగతస్తవ నైవ కీర్తిః |
 గోపాలనాది యదిదం భవదీయకర్మే-
 త్యార్ధీకరోతి విదుషాం హృదయం తదేతత్ || 54 ||

గోపాలవేషపరికర్మ పరావరేశం
 యన్నామ ధామ పరమం తమసః పరస్తాత్ |
 తత్ పింఛలాంఛనసుదామకృతోపవీతం
 గోధూలిధూసరితకుంతలం అంతరాస్తాం || 55 ||

యద్వై జరాసుతభయాద్ విపలాయథాస్త్యం
 తచ్ఛేన్మనుష్య చరితానువిధానజం తే |
 తర్హి త్రిలోకగురుం ఈశ్వరమీశ్వరాణాం
 బాణాహవే కిమితి శంభుం అజృంభయస్త్యం || 56 ||

జాతం కుతస్తదకృతజ్ఞవిచేష్టితం తే
 పుత్రీయయా కిల వరం వవృషే వృషాంకాత్ |
 అక్షేషు సక్తమతినా చ నిరాదరేణ
 వారాణసీ హరపురీ భవతా విదగ్ధా || 57 ||

సంజీవయన్ అపి మృతం సుతముత్తరాయాః
 సాందీపనేశ్చిరమృతం సుతమానయన్ చ |
 ధామ్నో నిజాద్ ద్విజసుతాన్ పునరానయన్ వా
 స్వామేవ తాం తనుమహో! కథమానయస్త్యం || 58 ||

అద్యాపి నాస్త్యపరతిః త్రివిధాపచారాత్
 పాపః పరే నిపతితోఽస్మి తమస్యపారే |
 ఏతాదృశోఽహమగతిర్భవతో దయాయాః
 పాత్రం త్వదీయచరణౌ శరణం ప్రపద్యే || 59 ||

విస్రంభణం త్వయి న యద్యపి మేఽస్తి నాపి
శ్రద్ధా యథోక్తవచనార్థగతా తథాఽపి |
వాచం త్విమాం సకృదథాప్యసకృన్మయోక్తాం
సత్యాం కురుష్వ దయయైవ దయైకసింధో || 60 ||

పాపీయసోఽపి శరణాగతిశబ్దభాజో
నోపేక్షణం మమ తవోచితమీశ్వరస్య |
త్వజ్ఞానశక్తికరుణాసు సతీషు నైవ
పాపం పరాక్రమితుమర్హతి మామకీనం || 61 ||

|| ఇతి అతిమానుషస్తవః సమాప్తః ||